

Schoolexamen Maatschappijleer (T42) VWO 4

Schooljaar 2018-2019

LET OP: VERSIE 1

Thema: Parlementaire democratie

Dit schoolexamen bestaat uit 3 opgaven. Totaal zijn er maximaal 44 punten te behalen. Schrijf je antwoorden op een apart blad. Bij elke vraag wordt aangegeven hoeveel punten er te verdienen zijn. De bronnen zitten achter de vragen. Bij een citaat mag je het eerst en het laatste woord van de zin opschrijven wanneer je ook een alineaummer aangeeft.

Veel succes!

Opgave 1: Tekstvragen – 13 punten

Lees de vragen en lees vervolgens bron 1: Weinig enthousiaste Kamer achter hoge studierente. De tekst gaat over de verhoging van de rente op studieleningen van studenten.

- a) Als je als burger tegen dit voorstel zou zijn, wat zou je dan kunnen doen? Geef 2 voorbeelden. (2)
- b) Leg uit dat de minister dit voorstel aan de Tweede Kamer voorlegt. Gebruik in je antwoord de relevante machten van de Trias Politica en de taken die erbij horen.(3)
- c) Leg uit waarom het logisch is dat de VVD-fractie voor dit voorstel is. Gebruik in je antwoord een citaat uit de tekst en de ideologie van de VVD. (2)

De titel van de tekst is 'weinig enthousiaste Kamer achter hogere studielening, terwijl in de laatste alinea aangegeven wordt dat er nog gestemd moet worden.

- d) Waarom gaat de schrijver van de bron er al vanuit dat het wetsvoorstel wordt aangenomen? (2)
- e) Wat zou er kunnen gebeuren als één van de coalitiepartijen niet mee wil werken aan het voorstel? (1)
- f) Welke 3 stappen van de totstandkoming van een wetsvoorstel komen er na het stemmen van de Tweede Kamer? (3)

Opgave 2: Bronvragen – 18 punten

Lees de vragen en bekijk vervolgens bron 2: De opiniepeiling 'Peilingwijzer'.

- a) De bron is een voorbeeld van een opiniepeiling. Leg uit wat dit is en hoe deze peiling tot stand komt. (2)
- b) Leg uit hoe in Nederland de zetels verdeeld worden. Gebruik hierbij de begrippen evenredige vertegenwoordiging en kiesdeler. (2)
- c) Welke partij mag het formatieproces beginnen in deze opiniepeiling? (1)
- d) Vorm een kabinet van partijen die willen samenwerken op basis van deze opiniepeiling. Leg uit waarom je deze partijen gekozen hebt. (2)

- e) Bedenk één inhoudelijk knelpunt waar de partijen tegenaan kunnen lopen in het formatieproces. Leg je antwoord uit en gebruik hierbij een standpunt of kenmerk van minstens één van de partijen. (3)
- f) Waar staat je gevormde kabinet in het spectrum links-rechts en progressief-conservatief? Leg je antwoord uit. Je mag hierbij ook het spectrum tekenen. (2)
- g) Wie is de formateur in het formatieproces en wie zou dat in het geval van jouw gevormde kabinet zijn? (2)
- h) Zou jij zelf tevreden zijn met je gevormde coalitie? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij een begrip uit de stof en de betekenis. (2)
- i) Zet de stappen van het formatieproces in de juiste volgorde: (2)

1. Aanstellen van ministers en staatssecretarissen.	5. Partijen voeren campagne.
2. Partijen maken afspraken over het beleid.	6. Verkiezingen.
3. De Tweede Kamer debatteert over de verkiezingsuitslag en benoemt een informateur.	7. Aflopen regeringstermijn of kabinetscrisis.
4. Het kabinet is gevormd.	8. Een ervaren (oud-)politicus bekijkt samenwerkingsmogelijkheden.

Opgave 3: Open vragen – 9 punten

- a) Geef van alle drie de ideologieën aan welke waarde voor hen belangrijk is en in welke rol zij de overheid zien in sociaal-economische verhoudingen. (3)
- b) Noem 2 functies van een politieke partij en geef bij beide een voorbeeld. (2)
- c) Wat is het belangrijkste verschil tussen de Eerste en Tweede Kamer in het wetgevingsproces? Leg je antwoord uit. (2)
- d) Wie heeft volgens jou de meeste macht in Nederland? Onderbouw je antwoord met 2 argumenten. (2)

Opgave 4: Meerkeuzevragen – 15 punten

1. Nederland noemen we een representatieve democratie omdat:
 - A. in Nederland vertegenwoordigers gekozen worden die stemmen over wetsvoorstellen en de regering namens het volk controleren.
 - B. in Nederland de regering indirect gekozen wordt.
 - C. we een presidentieel stelsel hebben.
 - D. iedere bevolkingsgroep in principe in de Tweede Kamer vertegenwoordigd wordt.
2. De trias politica heeft als doel:
 - A. dat de ministers gecontroleerd worden door het parlement.
 - B. dat de regering de wetgevende macht heeft.
 - C. te voorkomen dat politieke bestuurders te veel macht naar zich toe trekken.
 - D. dat het volk meer invloed krijgt op de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht.

3. Wie hebben in een dictatuur vaak last van beperkingen door de overheid?
- Het leger.
 - De media.
 - Oppositiepartijen.
 - Burgers.
- A. II en IV zijn juist.
B. II, III en IV zijn juist.
C. Alleen IV is juist.
D. Alle antwoorden zijn juist.
4. Populistische politieke partijen:
- beperken zich tot economische standpunten.
 - zijn voor een sterke en omvangrijke overheid.
 - bestaan in Nederland en Europa pas 1990 ontstaan.
 - streven naar daadkrachtige oplossingen van problemen.
5. In welke van onderstaande uitspraken herken je een kosmopolitisch standpunt?
- De doodstraf moet worden ingevoerd.
 - De lidstaten van de Europese Unie moeten op het gebied van milieu beter met elkaar gaan samenwerken.
 - Nederland moet een presidentieel stelsel krijgen.
 - Het huwelijk is ook bestemd voor mensen van gelijke sexe.
6. One-issuepartijen:
- hebben geen interesse om mee te doen aan Tweede Kamerverkiezingen.
 - richten zich op één aspect van de samenleving.
 - zijn vooral bezig met het organiseren van referenda.
 - hebben geen officieel verkiezingsprogramma maar een actieprogramma.
7. Nederland heeft geheime verkiezingen:
- uit overwegingen van privacy.
 - om manipulatie door opiniepeilingen te voorkomen.
 - omdat er veel zwevende kiezers zijn.
 - zodat niemand kan weten wie er wel en wie niet hebben gestemd.
8. Iemand die strategisch stemt, kiest bij voorkeur:
- voor een grote partij die kans maakt mee te regeren.
 - voor een partij die grote kans maakt te winnen bij de verkiezingen.
- A. I is juist, II is onjuist.
B. I is onjuist, II is juist.
C. I en II zijn beide juist.
D. I en II zijn beide onjuist.
9. Er is sprake van het uitbrengen van een voorkeursstelsel zodra iemand:
- op een persoon stemt in plaats van op een partij.
 - de aantrekkingskracht van de lijsttrekker in zijn keuze laat meespelen.
 - op iemand anders dan de lijsttrekker stemt.
 - op de lijsttrekker stemt.

10. I. De troonrede is een toespraak van de koning waarin de vorderingen van het regeerakkoord worden meegedeeld.
II. Ieder voorjaar legt de regering, tijdens gehaktdag, verantwoording af over het beleid dat in het regeerakkoord is afgesproken.
III. Tijdens de Algemene Beschouwingen in september wordt gedebatteerd over de nieuwe rijksbegroting.
- A. I is juist, II en III zijn onjuist.
B. I en II zijn onjuist, III is juist.
C. Alle antwoorden zijn juist.
D. I is onjuist, II en III zijn juist.
11. Ministers maken deel uit van:
- I. de regering.
II. de Tweede Kamer.
III. het kabinet.
IV. de Staten-Generaal.
- A. I, III en IV zijn juist.
B. Alleen I is juist.
C. I en III zijn juist.
D. Alle antwoorden zijn juist.
12. Tot de (grondwettelijke) taken van de koning hoort:
- A. het opstellen en uitwerken van de troonrede.
B. het ondertekenen van wetten.
C. het bijwonen van de kabinetsvergaderingen.
D. verdedigen van de belangen van het Koninklijk Huis.
13. De ministeriële verantwoordelijkheid:
- A. beperkt de politieke macht van de koning.
B. zorgt ervoor dat de koning de grondwet niet mag overtreden.
C. geeft de koning het recht de troonrede te schrijven.
D. zorgt ervoor dat de koning ter verantwoording kan worden geroepen voor zijn daden.
14. Waarom kan een enquêteonderzoek politieke gevolgen hebben voor de positie van ministers of staatssecretarissen, maar in principe niet voor die van Kamerleden?
- A. Kamerleden dragen geen directe politieke verantwoordelijkheid voor bestuurlijke beslissingen, ministers en staatssecretarissen doen dat wel.
B. Kamerleden hebben alleen een controlerende taak.
C. Omdat de ministeriële verantwoordelijkheid niet voor Kamerleden geldt.
D. Omdat alleen de rol van de regering wordt onderzocht.

15. Een lijsttrekker is:

- I. na de verkiezingen weer gewoon fractievoorzitter van de partij.
 - II. het gezicht van de partij tijdens de verkiezingscampagne.
 - III. de persoon die namens de partij meedoet aan televisiedebatten voor de verkiezingen.
- A. Alleen II is juist.
 - B. I en III zijn juist.
 - C. II en III zijn juist.
 - D. Alle antwoorden zijn juist.

Bron 1: Weinig enthousiaste Kamer achter hogere studierente

1. De Tweede Kamer stemt in met de verhoging van de rente op studieleningen. Zoals het er nu naar uitziet, is de hele oppositie tegen het wetsvoorstel van minister Van Engelshoven. Volgens het voorstel wordt het rentepercentage vanaf 2020 gebaseerd op de 10-jaarsrente in plaats van de huidige 5-. Omdat de rente hoger is naarmate die langer vaststaat, betekent dat in de praktijk een verhoging. Voor mensen die nu al studeren, verandert er niks.

2. SP, PVV, GroenLinks, PvdA en Denk waren in de Kamer zeer kritisch over het voorstel van de minister. Ze vinden de motivering mager en denken dat het hoger onderwijs er minder toegankelijk door wordt. SP-Kamerlid Futselaar zei dat het kabinet eigenlijk alleen financiële argumenten gebruikt. De oppositie zet ook vraagtekens bij de berekeningen van Van Engelshoven over wat de maatregel moet opleveren.

3. De oppositiepartijen vroegen zich af welke partij eigenlijk met dit voorstel is gekomen nu diverse leden van de coalitie hebben gezegd dat ze eigenlijk niet erg enthousiast zijn over de verhoging. Ze wezen er ook op dat de jongerenorganisaties van de regeringspartijen tegen het plan zijn.

4. Regeringspartij VVD vindt het reëel dat de staat "niet langer verliest op de studieleningen". Volgens Kamerlid Tielen helpt dit voorstel eraan mee dat er genoeg geld is voor goed onderwijs voor latere generaties studenten. Kamerlid Van Meenen van coalitiepartner D66 noemde het voorstel "niet onze favoriete maatregel, maar wel verdedigbaar". Volgens hem komen de kwaliteit en de toegankelijkheid van het onderwijs door deze wet niet in het geding. CDA-woordvoerder Van der Molen zei dat zijn partij tegen het leenstelsel was en is. Maar ook hij vindt de renteverhoging "verdedigbaar". Hij zei dat een hogere rente eraan kan bijdragen dat jongeren niet te makkelijk grote leningen aangaan. Het CDA-Kamerlid sprak ook namens de ChristenUnie.

5. Van der Molen hoopte dat GroenLinks nu kritisch is over de verhoging, terwijl die partij wel aan de invoering van het leenstelsel in 2015 heeft meegewerkt. Op haar beurt kritiseerde GroenLinks-Kamerlid Westerveld het CDA: het congres van die partij is tegen de renteverhoging, maar het CDA in de Kamer steunt nu toch het voorstel van het kabinet.

6. Van Engelshoven benadrukte dat mensen minder hoeven terug te betalen naarmate ze minder inkomen hebben. En sommige groepen hoeven helemaal niets terug te betalen. Ook de minister verwacht dat haar voorstel "nauwelijks of geen" effect heeft op de toegankelijkheid van het onderwijs, terwijl het volgens haar wel goed is voor "solide overheidsfinanciën".

7. De Tweede Kamer stemt volgende week over het wetsvoorstel.

Bron: NOS.nl, 5-12-2018, ingekort.

Bron 2: Peilingwijzer

